

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาปักษ์ใต้ นับเป็นภาษาไทยถิ่นที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า ปัจจุบันผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีอายุต่างกันมักใช้ศัพท์แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุและคนวัยกลางคนมักใช้ศัพท์ภาษาใต้มากกว่าคนรุ่นใหม่สาว ที่มักจะใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ หรือใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ๕ ควบคู่กับศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ ในการสื่อสารมากขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ต้องการวิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาไทยถิ่นใต้ โดยยึดปัจจัยทางสังคมในเรื่องของระดับอายุ มาเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษา เนื่องจากการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์สังคมนั้น “อายุ” ถือเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พูดภาษาเดียวกันมีรูปแบบการใช้ภาษาแตกต่างกันได้ ดังที่ปราณี กุลละวณิช (2532, น. 21-23) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นตัวกำหนดให้ผู้พูดภาษามีสถานภาพทางสังคมต่างกันและอาจทำให้เกิดการแปรภาษานั้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ชาติพันธุ์ ชั้นทางสังคมและถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งการใช้ภาษาที่แปรตามอายุของผู้พูดนั้นจะพบว่าคนที่อายุต่างกันจะใช้ภาษาต่างกัน จึงทำให้มีภาษาเด็ก ภาษาวัยรุ่น ภาษาของคนรุ่นใหม่ ภาษาของคนรุ่นเก่า ดังนั้นหากศึกษาตั้งแต่ภาษาของคนรุ่นเก่าไปจนถึงภาษาของคนรุ่นใหม่ อาจทำให้เห็นภาพของภาษาที่แปรจากอดีตไปถึงอนาคตได้ นอกจากนี้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 16) ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยใช้อายุเป็นเกณฑ์ ในการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาในเวลาพร้อมกัน (change in apparent time) ว่า

การแปรในการใช้ภาษาของผู้พูดต่างรุ่นอายุกัน ณ เวลาจุดหนึ่งจุดใด ภาษาของผู้พูดที่มีอายุมากที่สุดเปรียบได้กับภาษาในอดีต ภาษาของผู้พูดรุ่นอายุกลาง ๆ ถือได้ว่าเป็นภาษาปัจจุบัน และภาษาของผู้พูดรุ่นอายุน้อยถือได้ว่าเป็นภาษาของอนาคต ดังนั้นการศึกษากการแปรของภาษาในผู้พูดต่างอายุกันแต่ศึกษาในเวลาพร้อมกันนั้น สามารถทำให้เราเห็นการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ เปรียบเสมือนกับว่าเราได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาจริง ๆ

อนึ่ง การแบ่งเขตภาคกลางและภาคใต้ทางภูมิศาสตร์นั้น มักแบ่งพื้นที่ภาคใต้โดยเริ่มต้นที่จังหวัดชุมพร สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นจัดเป็นจังหวัดที่อยู่ตอนใต้สุดของภาคกลาง ในทางภาษาศาสตร์นั้นได้มีผู้พยายามหาแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ว่าอยู่บริเวณใดและผลการแบ่งเขตนี้จะสอดคล้องกับการแบ่งเขตตามภูมิศาสตร์หรือไม่ อาทิ

ปีพ.ศ. 2526 วรณพร ทองมาก เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์” พบว่าแนวแบ่งเขตของภาษาไทยถิ่นทั้งสองนี้ไม่ได้อยู่ตรงรอยต่อของ 2 ภาค แต่อยู่บริเวณอำเภอทับสะแกกับตอนบนของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์” ของเกศมณี เทพวัลย์ (2526) ที่พบว่า แนวแบ่งเขตของภาษาไทยถิ่นทั้งสองนั้นอยู่ที่บริเวณอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นบริเวณเดียวกันกับผลที่ได้จากงานวิจัยของวรรณพร เพียงแต่มีข้อแตกต่างประการหนึ่งนั่นคือ การหาแนวแบ่งเขตภาษาที่ใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์นั้นครอบคลุมบริเวณที่กว้างกว่าเล็กน้อย

ปีพ.ศ. 2535 พริ้มรส มาริประสิทธิ์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ตามอายุของผู้พูด : การศึกษาศัพท์” พบว่า แนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นทั้งสองเลื่อนลงมาอยู่ที่บริเวณอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในงานวิจัยนี้ พริ้มรสศึกษาแนวแบ่งเขตตามตัวแปรอายุ ได้ผลการศึกษาที่น่าสนใจว่า แนวแบ่งเขตของกลุ่มอายุ 10-20 ปี อยู่ที่บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาษาไทยกลางได้เข้ามามีอิทธิพลกับคนระดับอายุที่ 3 มากขึ้น

ปีพ.ศ. 2544 อุไรภรณ์ ตันตินิมิตรกุล เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ตามตัวแปรทางสังคมบางประการ” โดยมุ่งศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นทั้งสอง ตามตัวแปรทางสังคม ได้แก่ อายุ การศึกษา และทัศนคติ

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้ภาษาโดยไม่แยกตามตัวแปรทางสังคม เขตปรับเปลี่ยนภาษาอยู่ที่บริเวณอำเภอท่าแซะและอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ส่วนการวิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามตัวแปรอายุพบว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของทั้ง 3 กลุ่มอายุ มี 3 เขต เรียงตามกลุ่มอายุมากที่สุดจนถึงกลุ่มอายุน้อยที่สุดจากเหนือลงมาได้ โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 50-60 ปี และกลุ่มอายุ 30-40 ปี อยู่บริเวณอำเภอท่าแซะและอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ส่วนเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 10-20 ปี อยู่บริเวณอำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จะศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ซึ่งจากงานวิจัยของวรรณพร เกศมณี พริ้มรส และอุไรภรณ์ที่ผ่านมา พบว่าเขตนับปรับเปลี่ยนภาษาได้เคลื่อนลงมาถึงอำเภอสวี จังหวัดชุมพรแล้ว งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาภาษาไทยถิ่นใต้ของคนสามระดับอายุที่อำเภอหลังสวน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอสวีลงไปทางตอนใต้ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทางด้านที่ตั้งของพื้นที่วิจัยแล้ว จะพบว่าอำเภอทุ่งตะโกคั่นกลางระหว่างอำเภอสวีและอำเภอหลังสวนอยู่ สาเหตุที่ไม่เลือกศึกษา ภาษาถิ่นใต้ที่อำเภอทุ่งตะโกนั้นเนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ติดกับอำเภอสวีมากเกินไป ระยะทางที่ใกล้เคียงกันมากนี้ อาจทำให้มีลักษณะการใช้ภาษาคลายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกบริเวณที่ทำการศึกษาวิจัยมาที่อำเภอหลังสวน ซึ่งเป็นเขตที่ยังใช้ภาษาไทยถิ่นใต้อยู่ ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ในแง่ที่จะทำให้ทราบลักษณะการใช้คำของคนสามระดับอายุ รวมถึงได้ทราบลักษณะการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มในการใช้คำของคน 3 ระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดชุมพร ได้อย่างชัดเจน

ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะทำให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายของการใช้คำในภาษาไทยถิ่นใต้ของผู้พูดต่างวัยแล้ว ยังน่าจะได้เห็นลักษณะการแปรของภาษาไทยถิ่นใต้ที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นการบันทึกมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษาของท้องถิ่นในช่วงเวลาหนึ่งไว้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดชุมพร
2. เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มในการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดชุมพร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

“อายุ” เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดชุมพร ใช้คำต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดชุมพร จากผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 55-65 ปี 35-45 ปี และ 15-25 ปี ที่มีการศึกษาไม่เกินภาคบังคับและมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรเท่านั้น

2. ศึกษาคำที่ภาษาไทยถิ่นใต้ใช้รูปศัพท์ต่างกับภาษาไทยมาตรฐาน จำนวน 500 คำ แบ่งเป็นกลุ่มคำนาม 300 คำ และกลุ่มคำกริยา 200 คำ

1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย

1. การดำเนินการค้นคว้า

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- 1.1 หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 1.2 หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร
- 1.3 ห้องสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.4 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.5 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.6 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.7 ที่ว่าการอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
- 1.8 ฝ่ายข้อมูล ศาลากลางจังหวัดชุมพร
- 1.9 ผู้บอกภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

2. การเก็บรวบรวมรายการคำ (word list)

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้รวบรวมรายการคำที่จะใช้สอบถามผู้บอกภาษาจาก “พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ฉบับ พ.ศ. 2525” ของ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา พจนานุกรม “ภาษาถิ่นชุมพร” ของ ส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร พจนานุกรมภาษาถิ่น “คำชุมพร” ของ สนั่น ชุมวรฐายี ตำราเรื่อง “ภาษาถิ่นใต้” ของ อัครา บุญทิพย์

ตำราเรื่อง “ภาษาไทยถิ่นใต้” ของ เปรมจิต ชนวงษ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์” ของ วรณพร ทองมาก และวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดชุมพร” ของ ประสาธน์ แก่นกระจำ

การเก็บรวบรวมรายการคำผู้เขียนวิทยานิพนธ์ใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกรายการคำดังนี้

2.1 เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คำเรียกเครือญาติและบุคคลในสังคม คำเรียกพืช ผัก ผลไม้ อาหาร เครื่องปรุงรส ชื่อสัตว์ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย เครื่องแต่งกายและกิริยาอาการ

2.2 เป็นคำที่ผู้ออกภาษาใช้ศัพท์แตกต่างกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น ‘กะปิ’ [khə:j³] ‘พักเขี้ยว’ [khi:⁵ phra:⁶] ‘เล็บ’ [lɛp⁶]

จากการทดลองเก็บข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน 2548 ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ใช้รายการคำจำนวน 280 คำ สอบถามผู้ออกภาษา พบว่าคำบางคำที่ใช้ทดสอบไม่ชัดเจน กล่าวคือ คำบางคำเป็นคำที่อาจยืมมาจากภาษาอื่น บางคำผู้ออกภาษาบางคนไม่เข้าใจ ดังนั้นผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงได้ตัดคำที่มีปัญหาออกไป และเพิ่มจำนวนคำเป็น 500 คำ โดยแบ่งคำออกเป็นหมวดคำนาม และหมวดคำกริยา เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น คำเหล่านี้ประกอบด้วยคำนาม 300 คำ คำกริยา 200 คำ ดังนี้

หมวดคำนาม มี 11 กลุ่ม คือ

กลุ่มคำ	จำนวนคำที่ใช้ในการวิจัย
(1) เครือญาติและบุคคลในสังคม	23
(2) พืช ผัก ผลไม้ และส่วนประกอบต่างๆ	51
(3) อาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องปรุงรส	21
(4) สถานที่ สิ่งก่อสร้าง และส่วนประกอบ	14
(5) ส่วนต่างๆ ของร่างกายคนและสัตว์	20
(6) ธรรมชาติและเวลา	23
(7) แมลงและสัตว์	32
(8) เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องตกแต่งบ้าน และยานพาหนะ	49
(9) ผ้าและเครื่องแต่งกาย	15
(10) สุขภาพและโรคภัย	19
(11) เบ็ดเตล็ด	33

หมวดคำกริยา มี 8 กลุ่ม คือ

<u>กลุ่มคำ</u>	<u>จำนวนคำที่ใช้ในการวิจัย</u>
(1) การปรุงอาหาร การครัว การกินและการดื่ม	9
(2) กริยาอาการที่เกี่ยวกับสุขภาพ	11
(3) การแสดงออกทางอารมณ์	14
(4) กริยาที่เกี่ยวข้องกับการพูด	20
(5) ลักษณะนิสัย	18
(6) กริยาบอกขนาด - ลักษณะ	36
(7) อาการที่สัมพันธ์กับอวัยวะบางส่วนของร่างกาย	52
(8) เบ็ดเตล็ด	40

3. การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์กำหนดจุดเก็บข้อมูลในระดับตำบล และเพื่อให้ทุกตำบลมีโอกาสในการได้รับเลือกเป็นตัวแทนในการใช้ภาษาเท่า ๆ กัน จึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจับสลากชื่อตำบล 1 ตำบล จากจำนวนทั้งหมด 13 ตำบล ทั้งนี้ผลการจับสลากปรากฏว่า ตำบลปากน้ำ ได้รับการคัดเลือกเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยและเป็นตัวแทนการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในครั้งนี้

4. การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษาให้ต่างกันเฉพาะระดับอายุ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่ จะควบคุมเพื่อมิให้เกิดการแทรกแซงทางภาษาได้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษาดังนี้¹

4.1 ระดับอายุ กำหนดระดับอายุของผู้บอกภาษาทั้งชายและหญิงเป็นสามระดับอายุ โดยเว้นแต่ละระดับอายุห่างกัน 10 ปี เพื่อป้องกันการคัดเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุใกล้เคียงกันแต่ต่างระดับอายุกัน เช่น ผู้บอกภาษาอายุ 55 ปี เป็นระดับอายุที่ 1 ผู้บอกภาษาอายุ 54 ปี เป็นระดับอายุที่ 2 ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงกำหนดระดับอายุของผู้บอกภาษาไว้ดังนี้

ระดับอายุที่ 1 อายุตั้งแต่ 55 – 65 ปี

ระดับอายุที่ 2 อายุตั้งแต่ 35 – 45 ปี

¹ดูรายละเอียดเกี่ยวกับผู้บอกภาษาได้ในภาคผนวก ข, น. 117-120.

ระดับอายุที่ 3 อายุตั้งแต่ 15 – 25 ปี

การแบ่งระดับอายุของผู้บอกภาษาออกเป็น 3 ระดับเช่นนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าระดับอายุของบุคคลย่อมเป็นปัจจัยทางสังคมประการหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้คำและการแปรของภาษา การแบ่งผู้บอกภาษาเป็น 3 ระดับอายุมีเหตุผลดังนี้

ระดับอายุที่ 1 คือชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 55-65 ปี เรียกว่าผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ผู้เขียนวิทยานิพนธ์คาดว่าคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มักใช้ชีวิตประจำวันอยู่ภายในท้องถิ่นเป็นส่วนมาก มักจะไม่สนใจการเปลี่ยนแปลงมากนัก เป็นกลุ่มคนที่เคยชินและพอใจที่จะใช้ภาษาที่ตนเคยใช้มาแต่เดิม

ระดับอายุที่ 2 คือชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 35-45 ปี เรียกว่าผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 คนกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มวัยทำงาน จำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ทั้งในและนอกชุมชน และน่าจะเป็นกลุ่มรอยต่อระหว่างระดับอายุที่ 1 กับระดับอายุที่ 3 ผู้เขียนวิทยานิพนธ์คาดว่า การใช้ภาษาของคนระดับอายุนี้น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่ากลุ่มระดับอายุที่ 1

ระดับอายุที่ 3 คือชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี เรียกว่าผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ซึ่งคนกลุ่มนี้ถือว่าเป็นวัยที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ง่าย อาทิ การรับคำใหม่มาใช้ และผู้เขียนวิทยานิพนธ์คาดว่า การใช้ภาษาของคนระดับอายุนี้น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่ากลุ่มระดับอายุที่ 1 และกลุ่มระดับอายุที่ 2

ส่วนเหตุผลที่ทำให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์กำหนดอายุของผู้บอกภาษาที่อายุน้อยที่สุดเพียง 15 ปีนั้น เป็นเพราะผู้บอกภาษาที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการหายาก เนื่องจากส่วนใหญ่จะมีการศึกษาเกินภาคบังคับ จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวแทนของคนระดับอายุที่ 3 และเหตุผลที่กำหนดให้ผู้บอกภาษาอายุมากที่สุดคือ 65 ปี เป็นเพราะผู้บอกภาษาที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มักมีอวัยวะในการออกเสียงไม่สมบูรณ์ อาจทำให้บอกภาษาได้ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลให้ข้อมูลทางภาษาคคลาดเคลื่อนได้

4.2 จำนวนผู้บอกภาษา ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้กำหนดจำนวนผู้บอกภาษาไทยถิ่นใต้ทั้งชายและหญิงสามระดับอายุ ระดับอายุละ 6 คน รวมจำนวนผู้บอกภาษาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 คน แบ่งเป็น

ระดับอายุที่ 1 หญิง 3 คน ชาย 3 คน

ระดับอายุที่ 2 หญิง 3 คน ชาย 3 คน

ระดับอายุที่ 3 หญิง 3 คน ชาย 3 คน

4.3 การศึกษา ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ระดับอายุที่ 2 และผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 จะมีการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ เพราะหากการศึกษาสูงกว่านี้ โอกาสที่ผู้บอกภาษาจะใช้ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในโรงเรียนจะมีมากขึ้น

4.4 อาชีพ ผู้บอกภาษาต้องมีอาชีพคล้ายคลึงกันคือเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปในชุมชน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่ต้องเดินทางหรือติดต่อกับปะกับคนต่างถิ่นเท่าใดนัก เพราะการติดต่อกับปะกับคนต่างถิ่นอาจทำให้ภาษาที่ใช้เปลี่ยนแปลงไปได้

4.5 ถิ่นที่อยู่ ผู้บอกภาษาต้องเกิดและอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ต้องการศึกษาวิจัย โดยไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอยู่ถิ่นอื่น บิดามารดาต้องเป็นคนได้และใช้ภาษาไทยถิ่นได้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรในชีวิตประจำวัน หากมีคู่สมรส คู่สมรสต้องใช้ภาษาไทยถิ่นได้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรเช่นเดียวกันด้วย

4.6 ความสามารถในการใช้ภาษา ผู้บอกภาษาต้องใช้ภาษาไทยถิ่นได้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรได้เป็นอย่างดี มีอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถออกเสียงได้ชัดเจนและมีประสาทหูที่ใช้งานได้ดี นอกจากนั้นต้องมีความเฉลียวฉลาด สามารถตอบข้อซักถามได้อย่างคล่องแคล่ว

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

5.1 รายการคำ (word list) ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จะใช้รายการคำทั้ง 500 คำ สัมภาษณ์ผู้บอกภาษา เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์และเปรียบเทียบการใช้คำของคนสามารถระดับอายุในภาษาไทยถิ่นได้ จังหวัดชุมพร

5.2 อุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูล ใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริง รูปภาพและการแสดงท่าทางตลอดจนสมมติสถานการณ์ เพื่อให้ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายของคำที่ต้องการ

5.3 อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบที่ใช้กับแถบบันทึกเสียงชนิดตลับ (cassette) และใช้ถ่านไฟฉาย แทนการใช้ไฟฟ้าเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล และใช้กล้องถ่ายภาพบันทึกภาพผู้บอกภาษาด้วย

5.4 แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทางสังคม ใช้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้บอกภาษา เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงว่าผู้บอกภาษามีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้

5.5 สมุดบันทึกผลการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นได้ จังหวัดชุมพร ของบุคคลสามารถระดับอายุ ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์สร้างเป็นบัญชีตารางคำ² เพื่อสะดวกในการบันทึกข้อมูล

² ดูตัวอย่างบัญชีตารางคำในหัวข้อ 7.1, น. 9-10.

5.6 สัทอักษร (phonetic alphabet) ในการจดบันทึกเสียงของผู้บอกภาษา ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ใช้สัทอักษร (IPA) ของสมาคมสัทศาสตร์นานาชาติ (International Phonetic Association) ส่วนเสียงวรรณยุกต์นั้นบันทึกโดยใช้หมายเลข

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาทั้ง 18 คน ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2549 และเพื่อช่วยให้ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายของคำชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ใช้วิธีการคือ ใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริงหรือรูปภาพประกอบการสัมภาษณ์ โดยการชี้ไปที่สิ่งของ หรือชี้ให้ดูรูปภาพ แล้วถามว่าเรียกว่าอะไร แต่หากคำใดไม่สามารถใช้ของจริงหรือรูปภาพประกอบการซักถามได้ จะใช้วิธีการแสดงกิริยาท่าทางหรือสมมติสถานการณ์ประกอบ แล้วถามว่ากิริยาอาการนั้นเรียกว่าอะไร

6.2 ใช้ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้เป็นล่าม ในกรณีที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์คาดว่าผู้บอกภาษาอาจสับสนเรื่องความหมายของคำและเข้าใจไม่ตรงกัน

6.3 บันทึกเสียงโดยใช้สัทอักษรรวมทั้งจดคำอธิบายจากผู้บอกภาษา

6.4 บันทึกเสียงผู้บอกภาษาด้วยแถบบันทึกเสียงชนิดตลับ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลภายหลัง โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงศัพท์ละ 2 ครั้ง โดยเว้นระยะระหว่างการออกเสียงครั้งแรกและครั้งที่ 2 พอสมควร

7. การบันทึกข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล

7.1 ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้บันทึกข้อมูลด้วยสัทสัญลักษณ์ลงในตารางคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ตัวอย่างบัญชีตารางคำ

ผู้บอกภาษาระดับอายุที่.....

รายชื่อผู้บอกภาษา

คนที่ 1 ม้วนเทปหมายเลข.....

คนที่ 2..... ม้วนเทปหมายเลข.....

คนที่ 3..... ม้วนเทปหมายเลข.....

คนที่ 4..... ม้วนเทปหมายเลข.....

คนที่ 5.....ม้วนเทปหมายเลข.....

คนที่ 6.....ม้วนเทปหมายเลข.....

คำ	คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร ของผู้พูดสามระดับอายุ					
	ระดับอายุที่.....					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6
ตา						
ยาย						
พี่ชาย						
ฯลฯ						

7.2 บันทึกข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพิ่มเติม ในกรณีที่คำอธิบายจากผู้บอกภาษาหรือกรณีที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์สงสัยและต้องการคำตอบ

7.3 เปิดฟังเทปบันทึกเสียงเพื่อตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง หากมีปัญหาหรือข้อสงสัย ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จะกลับไปซักถามผู้บอกภาษาอีกครั้งจนเป็นที่เข้าใจ

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 วิทยานิพนธ์นี้มีคำที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจำนวน 500 คำ ซึ่งบางคำผู้บอกภาษาบางกลุ่มอายุ หรือในกลุ่มอายุเดียวกันมีการใช้ศัพท์ตั้งแต่ 2 ศัพท์ขึ้นไป แทนคำคำเดียว คำเหล่านี้อาจเกิดการแปรเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง บางคำก็มีการแปรทั้งเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ต่างกันทั้งหมด ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดความสับสนในการ

พิจารณาศัพท์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นศัพท์เดียวกัน หรือคนละศัพท์ ดังนี้

8.1.1 เกณฑ์การพิจารณาให้เป็นศัพท์เดียวกัน

8.1.1.1 ศัพท์ 2 ศัพท์ที่ใช้แทนคำเดียวกัน หากจำนวนพยางค์เท่ากัน แต่มีหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หรือหน่วยเสียงวรรณยุกต์หน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่งแตกต่างกัน ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จัดให้เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

‘ตั้งท้อง’		phuŋ ² t̪aj ¹	phuŋ ² jaɰ ¹
/k/ - /j/	/k/	พยัญชนะนาสิก	ก้อง เพดานแข็ง
	/j/	พยัญชนะกึ่งสระ	ก้อง เพดานแข็ง
‘สายบังเหียน’		sa:j ¹ khak ⁶	sa:j ¹ khat ⁶
/-k/ - /-t/	/-k/	พยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	เพดานอ่อน
	/-t/	พยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	ปุ่มเหงือก
‘ยวง (ขนุน)’		jum ²	jom ²
/u/ - /o/	/u/	สระสูง ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ เสียงสั้น	
	/o/	สระกลาง ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ เสียงสั้น	
‘เผือก’		hua ¹ bo:n ²	hua ³ bo:n ²
/454/ - /24/	/454/	เสียงวรรณยุกต์สูงขึ้นตก	
	/24/	เสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น	

8.1.1.2 ศัพท์ 2 ศัพท์ที่ใช้แทนคำเดียวกัน หากอธิบายได้ว่าเป็นเรื่องของการละพยางค์หรือการเพิ่มพยางค์ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จัดให้เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

การละพยางค์	‘มากมาย’	ka ² lui ²	lui ²
การเพิ่มพยางค์	‘หญ้าเจ้าชู้’	ja: ⁴ kre:j ¹	ja: ⁴ khi: ⁴ kre:j ²

8.1.2 เกณฑ์การพิจารณาให้เป็นคนละศัพท์

8.1.2.1 ศัพท์ที่เกิดจากการรวมกันของหน่วยคำ 2 หน่วยคำที่มีหน่วยคำหนึ่งแตกต่างกัน แม้จะมีหน่วยคำร่วมหรือเหมือนกันอยู่หน่วยคำหนึ่ง ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จัดเป็นคนละศัพท์ ตัวอย่างเช่น

‘ภายหลัง’	jak ¹ ɲa:j ¹	jak ¹ laŋ ¹
‘ปล่อยขัดหม้อ’	khi: ⁴ lek ¹	fo:j ¹ lek ¹

8.1.2.2 ศัพท์ที่เกิดจากเสียงที่แปรผันซึ่งแม้ว่าจะสามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์การแปรทางเสียง แต่ถ้านักวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือพจนานุกรมระบุว่า เป็นคำยืมภาษาไทยกลางก็จัดให้เป็นคนละศัพท์ ตัวอย่างเช่น

‘ฟัน’	khwan ²	fan ²
‘เหน็บ’	net ¹	nep ¹

8.2 ผู้เขียนวิทยานิพนธ์นำข้อมูลทั้ง 500 คำมาวิเคราะห์ตามลักษณะการใช้คำที่สำคัญ ๆ ออกเป็นอัตราร้อยละ คือ

8.2.1 หากต้องการคิดอัตราร้อยละของการใช้คำทั้งหมด คิดโดยใช้จำนวนเต็มของคำที่ใช้แบบต่าง ๆ คูณด้วย 100หารด้วย 500 เช่น

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้เหมือนกัน มีจำนวน 149 คำ คิดเป็นอัตราร้อยละได้ดังนี้ $\frac{149 \times 100}{500} =$ ร้อยละ 29.80

ส่วนศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน และศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ต่างกัน ก็จะคิดทำนองเดียวกัน

8.2.2 หากต้องการคิดอัตราร้อยละแยกเป็นหมวดคำนาม หมวดคำกริยา คิดได้โดย

- หมวดคำนาม เอาจำนวนเต็มของการใช้คำนามแบบต่าง ๆ คูณด้วย 100หารด้วย 300 เช่น

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้เหมือนกัน แยกเป็นคำนาม 91 คำ คิดเป็นอัตราร้อยละได้ดังนี้ $\frac{91 \times 100}{300} =$ ร้อยละ 30.33

- หมวดคำกริยา เอาจำนวนเต็มของการใช้คำกริยาแบบต่าง ๆ คูณด้วย 100หารด้วย 200 เช่น

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้เหมือนกัน แยกเป็นคำกริยา 58 คำ คิดเป็นอัตราร้อยละได้ดังนี้
$$\frac{58 \times 100}{200} = \text{ร้อยละ } 29$$

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน และศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ต่างกันแยกเป็นหมวดคำนาม หมวดคำกริยา ก็จะคิดอัตราร้อยละได้ในทำนองเดียวกัน

8.2.3 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้เหมือนกัน และศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน ยังแบ่งออกเป็นลักษณะย่อย ๆ ได้อีกหลายลักษณะด้วยกัน จะคิดอัตราร้อยละแตกต่างกัน เช่น

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้เหมือนกัน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คิดเป็นอัตราร้อยละได้ดังนี้คือ จำนวนเต็มของคำที่ใช้แต่ละประเภทคูณด้วย 100หารด้วย 500 เช่น

ประเภทที่ 1 มี 41 คำ คิดเป็นร้อยละได้ดังนี้

$$\frac{41 \times 100}{500} = \text{ร้อยละ } 8.2$$

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกันแบ่งออกเป็น 13 ประเภท ก็จะคิดทำนองเดียวกัน

เมื่อต้องการคิดอัตราร้อยละแยกเป็นหมวดคำนาม หมวดคำกริยา ก็จะคิดทำนองเดียวกับข้อ 8.2.2 คือ จำนวนเต็มของคำที่ใช้แต่ละประเภทคูณด้วย 100 หารด้วย 300 (หมวดคำนาม) หรือ 200 (หมวดคำกริยา)

ทั้งนี้เพื่อช่วยชี้ให้เห็นอัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นได้ว่า มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด ลักษณะการใช้คำแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

- ก) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้เหมือนกัน
- ข) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน
- ค) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ต่างกัน

8.3 วิเคราะห์การแปรของภาษาในคน 3 ระดับอายุ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

8.3.1 การแปรด้านเสียง

8.3.2 การแปรด้านศัพท์

8.3.3 การแปรด้านความหมาย

9. เรียบเรียงผลการศึกษาและวิจัย

10. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นความหลากหลายด้านรูปแบบการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

2. ทำให้เห็นแนวโน้มการใช้คำ รวมถึงการแปรด้านเสียง ศัพท์ และความหมายของคนสามระดับอายุในภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

3. เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่ศึกษาภาษาศาสตร์และภาษาไทยเปรียบเทียบ

4. เป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมด้านภาษาของภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

5. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐโดยตรง โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพราะการสื่อสารด้วยภาษาถิ่นเดียวกันก็ย่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในท้องถิ่นยิ่งขึ้น

1.7 รายละเอียดด้านความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และลักษณะภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดชุมพร

1.7.1 จังหวัดชุมพร

หนังสือประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร (2528) และเอกสารแนะนำจังหวัดชุมพร (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงจังหวัดชุมพรไว้ว่า ชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีชื่อปรากฏมาตั้งแต่ปีพ.ศ.1098 โดยมีฐานะเป็นเมืองสิบสองนักษัตรของนครศรีธรรมราช เคยเป็นเมืองหน้าด่านฝ่ายเหนือของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะอยู่ตอนบนของภาคใต้ การเดินทางโดยทางบกจำเป็นต้องผ่านชุมพร ในปีพ.ศ.1997

รัชสมัยแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า เมืองชุมพรเป็นเมืองตรีอาณาจักรฝ่ายใต้ของกรุงศรีอยุธยา มีเมืองขึ้นคือ เมืองปะทิว เมืองท่าแซะ เมืองตะโก เมืองระนอง เมืองตระหรือกระบุรี และเมืองมลิวัน นอกจากนี้ เมืองชุมพรยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ครั้นศึกพระเจ้าปดุง พ.ศ. 2328 พม่าเคยยกทัพเข้าตีเมืองระนอง กระบุรี และเลยเข้ามาเผาเมืองชุมพร จากนั้นยกทัพต่อไปยังเมืองไชยา ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชุมพรถูกพม่ายึดเป็นครั้งสุดท้าย แต่กองทัพทางกรุงเทพ ฯ ก็ยึดคืนได้ เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล และตั้งเป็นมณฑลชุมพร ต่อมาเปลี่ยนเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ครั้นเมื่อยุบมณฑลสุราษฎร์ธานีแล้ว ชุมพรก็มีฐานะไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช ภายหลังชุมพรก็มีฐานะเป็นจังหวัด โดยรวมเอาจังหวัดหลังสวนเข้ามาเป็นอำเภอหนึ่งของชุมพรด้วย

คำว่า “ชุมพร” มีผู้สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคำมาจากคำว่า “ชุมชุมพล” เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่าน การเดินทางไม่ว่าจะมาจากฝ่ายเหนือหรือฝ่ายใต้เข้ามาตั้งค่ายชุมชุมพลกันที่นี้ จึงเรียกจุดนี้ว่า “ชุมชุมพล” และต่อมาเพี้ยนเป็น “ชุมพร” อีกประการหนึ่งในการเดินทางไปรบทัพจับศึกของแม่ทัพนายกองตั้งแต่สมัยโบราณมา เมื่อเคลื่อนพลจะต้องทำพิธีส่งทัพโดยการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ได้รับชัยชนะในการสู้รบ เป็นการบำรุงขวัญทหาร ในสถานที่ชุมชุมพลเพื่อรับพร เช่นนี้ ตรงกับความหมาย “ชุมชุมพร” หรือ “ประชุมพร” ซึ่งทั้งสองคำนี้อาจเป็นต้นเหตุของคำว่า “ชุมพร” เช่นเดียวกัน แต่อีกทางหนึ่งสันนิษฐานว่า น่าจะได้มาจากชื่อพันธุ์ไม้ธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ ต้นมะเดื่อชุมพร เพราะที่ตั้งเมืองเดิมบนฝั่งทำน้ำชุมพรมีต้นมะเดื่อชุมพรขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะเดื่อชุมพรจึงเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองอยู่ในตราประจำจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยบนแหลมมลายู บริเวณคอคอดกระ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ระยะทางประมาณ 498 กิโลเมตร และทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร

ภูมิประเทศโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นแนวยาวและแคบไปตามชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยมีชายฝั่งทะเลยาวถึง 222 กิโลเมตร ความกว้างของจังหวัดโดยเฉลี่ยประมาณ 36 กิโลเมตร พื้นที่ประกอบด้วยภูเขาสูงสลับพื้นที่ราบ พื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดเป็นเทือกเขาตะนาวศรีและเทือกเขาภูเก็ต ซึ่งเป็นเขตชายแดนไทย-พม่า การที่จังหวัดชุมพรถูกขนาบด้วยภูเขาและทะเล อีกทั้งยังได้รับมรสุมทั้งทางฝั่งทะเลด้านตะวันออกและด้านตะวันตก ทำให้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ป่าไม้ ดินบุก และปะการัง แม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด ได้แก่ แม่น้ำท่าตะเภา และแม่น้ำหลังสวน นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วย ลำคลองสายสั้น ๆ ไหลจากเทือกเขาทางฝั่งตะวันตกของจังหวัดไหลลงสู่อ่าวไทยบริเวณปากน้ำชุมพร

จังหวัดชุมพรมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก	ติดอำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอกระบี่ จังหวัดระนอง และประเทศสหภาพพม่า

จังหวัดชุมพรแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ

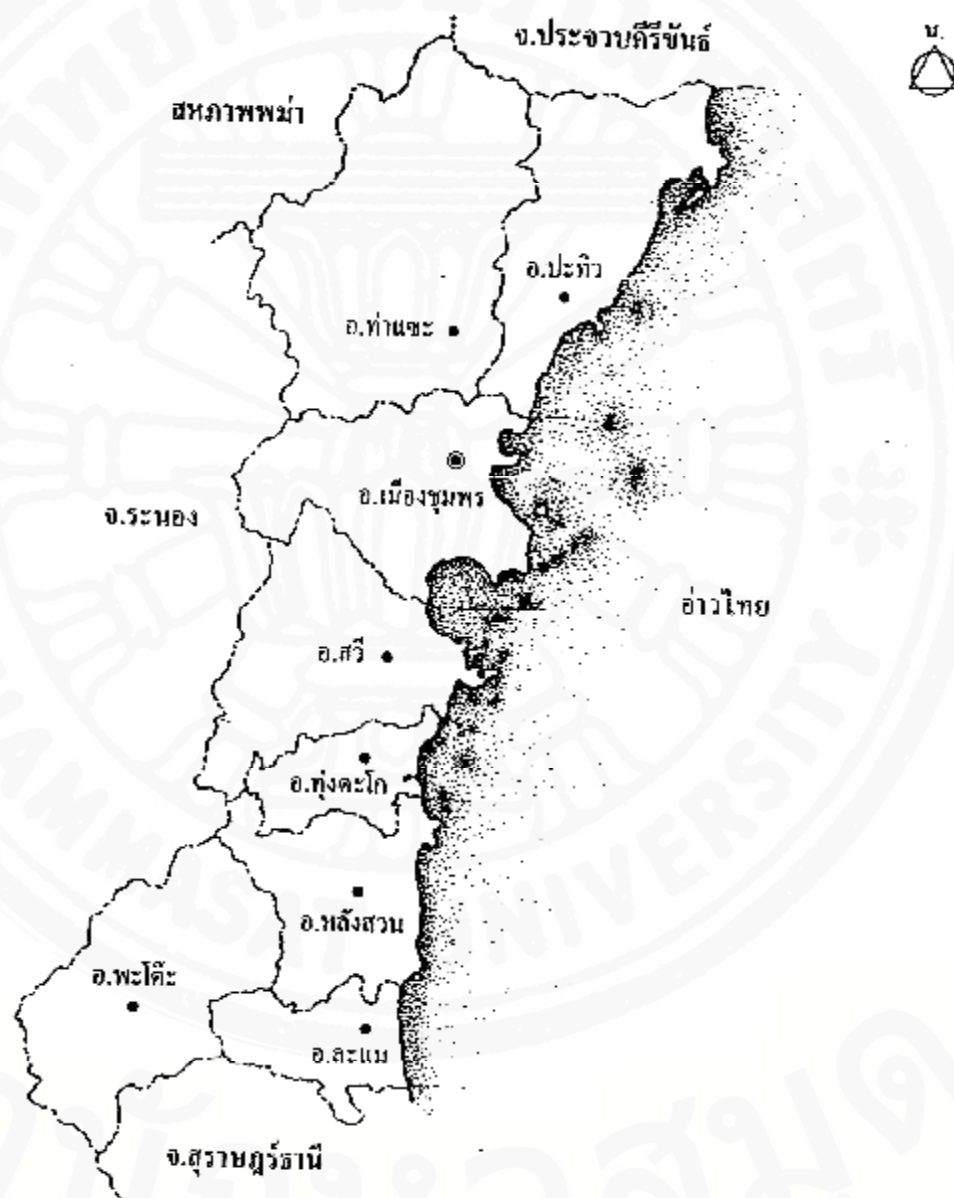
1. อำเภอเมือง	2. อำเภอหลังสวน
3. อำเภอสวี	4. อำเภอท่าแซะ
5. อำเภอปะทิว	6. อำเภอทุ่งตะโก
7. อำเภอพะโต๊ะ	8. อำเภอละแม

1.7.2. อำเภอหลังสวน

หนังสือท้องถิ่นของเราจังหวัดชุมพร (2532, น. 21-28) และเอกสารแนะนำข้อมูลอำเภอหลังสวน (2548, น.1-3) ได้กล่าวถึงอำเภอหลังสวนไว้ว่า อำเภอหลังสวน เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง พบชื่อเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรปรากฏในประชุมพงศาวดารภาคที่ 50 หรือตำนานเมืองระนอง ซึ่งสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2474, น. 2) ได้ทรงเรียบเรียงไว้ว่า

ในบรรดาหัวเมืองทางแหลมมลายูที่ตั้งมาแต่โบราณเมืองชุมพร ปรากฏชัดกับเพื่อนอยู่อย่างหนึ่งที่ไม่ได้มีตัวเมืองเหมือนเมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองสงขลา เมืองปัตตานีและเมืองกลาง เมืองตะกั่วทุ่งทางฝ่ายตะวันตกล้วนมีโบราณวัตถุปรากฏอยู่รู้ได้ว่าเป็นเมืองมาแต่โบราณ แต่ส่วนเมืองชุมพรข้าพเจ้าผู้แต่งหนังสือนี้ ได้เข้าค้นหาแล้ว ยังมิได้พบโบราณวัตถุเป็นสำคัญ

ภาพที่ 1
แผนที่จังหวัดชุมพร

บางที่จะเป็นด้วยเหตุ ๒ อย่าง คือมีที่ทำนาไม่พอ คนมากอย่าง ๑ อีกอย่าง ๑ อยู่ตรงคอแหลมมลายู มักเป็นสมรภูมิรบพุ่งกันตรงนั้นจึงไม่สร้างบ้านเมือง แต่ก็ต้องรักษาเป็นเมืองด่าน เมืองชุมพรจึงได้มีศักดิ์เป็นหัวเมืองชั้นตรี มีอาณาเขต ตกถึงทะเลทั้ง ๒ ฝ่าย มาแต่โบราณ เมืองขึ้นของเมืองชุมพรทางฝ่ายตะวันออกมี ๔ เมือง ลำดับแต่เหนือลงไปได้คือ เมืองปะทิว ๑ เมืองท่าแซะ ๑ อยู่ข้างเหนือตัวเมืองชุมพร เมืองตะโก ๑ **เมืองหลังสวน** ๑ อยู่ข้างใต้ ทางฝ่ายตะวันตกมี ๓ เมือง คือ เมืองตระ ๑ เมืองมลิวัน ๑ เมืองระนอง ๑

โดยเหตุที่ “หลังสวน” เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชื่อที่เรียกจึงยังหาหลักฐานไม่ได้ว่ามีความหมายอย่างไรแน่ แต่เนื่องจากเมืองหลังสวนเป็นท้องที่มีผลไม้มากแห่งหนึ่ง กระทรวงคมนาคมจึงสันนิษฐานว่าคำว่า “หลังสวน” เพี้ยนมาจากคำว่า “รังสวน” หรือ “คลังสวน” ซึ่งหมายถึง แหล่งหรือที่รวมของผลไม้ทุกชนิดนั่นเอง

บทบาทของเมืองหลังสวนในระยะแรก ๆ นั้นเป็นเพียงชุมชนท่าเรือข้ามคาบสมุทรมุข และหมู่บ้านเกษตรกรรมขนาดเล็ก จึงต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของศูนย์อำนาจการปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจมากกว่าคือ เมืองชุมพรตลอดมา จนกระทั่งในสมัยที่พระยารัตนเศรษฐี (คอซู้เจียง) เป็นเจ้าเมืองระนองซึ่งเป็นเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพฯ ได้ค้าขาย มีทรัพย์สินสมบัติเพิ่มพูนขึ้น และขยายการทำเหมืองแร่ดีบุกและบำรุงการค้าขายขึ้นที่เมืองหลังสวนจนเจริญขึ้นเป็นเมืองขนาดใหญ่ทัดเทียมกับเมืองชุมพร จึงมีการแยกตัวออกเป็นเมืองอิสระไม่ขึ้นตรงต่อเมืองชุมพรอีกต่อไป โดยมีพระจุลจอมเกล้า (คอซิมเต็ก) บุตรพระยารัตนเศรษฐีเป็นผู้จัดการบ้านเมือง และได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองหลังสวน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระยาจุลจอมเกล้า และโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเมืองหลังสวนเป็นหัวเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพฯ โดยตรง โดยตัดเอาเมืองสวีที่ขึ้นอยู่กับเมืองชุมพรอีกเมืองหนึ่งมารวมอยู่ด้วย

ครั้งเมื่อปีพ.ศ.2439 เมื่อตั้งมณฑลชุมพรขึ้น เมืองหลังสวนจึงเป็นจังหวัดหนึ่งของมณฑลชุมพร มีฐานะเป็นเมืองจัตวา บรรดาศักดิ์ของผู้ว่าราชการเมืองจึงเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดตามไปด้วย ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2475 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัดหลังสวนเป็นอำเภอโดยขึ้นกับจังหวัดชุมพร และในปีพ.ศ.2492 กระทรวงมหาดไทย ได้ยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอก โดยมีขุนผดุงแดนสวรรค์ (ฟุ้ง รัชการ) เป็นนายอำเภอชั้นเอกคนแรก และต่อจากนั้นก็คงเปลี่ยนแปลงแต่ตัวนายอำเภอจนถึงปัจจุบันนี้

ภาพที่ 2
แผนที่อำเภอหลังสวน

ที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอหลังสวนปัจจุบันตั้งอยู่ ถนนประชาราษฎร์ ตำบลขันเงิน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดมาทางทิศใต้ 76 กิโลเมตร มีพื้นที่ 937 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอทุ่งตะโก
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอละแม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอพะโต๊ะ

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอหลังสวนนั้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและเขา มีที่ราบตามเชิงเขาและริมฝั่งแม่น้ำ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก เช่น ทำสวนผลไม้ สวนปาล์ม สวนยางพารา มีการทำนายน้อย ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในอำเภอ

สภาพอากาศในพื้นที่อำเภอหลังสวนมีฝนตกสม่ำเสมอเกือบตลอดปี แต่ตกชุกในเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม อากาศร้อนระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ส่วนระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์อากาศอบอุ่นและบางปีค่อนข้างหนาว

ลำน้ำที่สำคัญของอำเภอหลังสวน ได้แก่ แม่น้ำหลังสวน มีต้นกำเนิดในจังหวัดระนอง ไหลผ่านอำเภอพะโต๊ะ ตำบลหาดยาย ตำบลท่ามะปลา ตำบลขันเงิน ตำบลหลังสวน ตำบลแหลมทราย ตำบลพ้อแดง ออกสู่ทะเลที่ตำบลปากน้ำ

อำเภอหลังสวน แบ่งการปกครองออกเป็น 13 ตำบล คือ

1. ตำบลหลังสวน	2. ตำบลขันเงิน
3. ตำบลท่ามะปลา	4. ตำบลนาขา
5. ตำบลนาพญา	6. ตำบลบางน้ำจืด
7. ตำบลบางมะพร้าว	8. ตำบลบ้านควน
9. ตำบลปากน้ำ	10. ตำบลพ้อแดง
11. ตำบลวังตะกอก	12. ตำบลหาดยาย
13. ตำบลแหลมทราย	

1.7.3 ตำบลปากน้ำ

ตำบลปากน้ำมีพื้นที่ 7.28 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลบางน้ำจืด
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลบางมะพร้าว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลแหลมทราย

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลปากน้ำเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งอยู่ติดชายทะเล และมีแม่น้ำหลังสวนไหลสู่ทะเล มีประชากรจากการสำรวจเมื่อปี 2548 ทั้งสิ้น 2,199 ครัวเรือน เป็นชาย 3,365 คน หญิง 3,451 คน รวม 6,816 คน อาชีพหลักของประชากร คือ รับจ้างทำอวน รองลงมาคือ ทำประมง ประชากรของตำบลปากน้ำ จะอยู่ผสมระหว่างชนพื้นเมืองดั้งเดิมกับผู้ที่อพยพมาจากต่างจังหวัดเพื่อทำการประมง ทำสวน การค้าขายและรับจ้างทั่วไป

ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านบางสมบุญ
หมู่ที่ 2	บ้านทัพชัย
หมู่ที่ 3	บ้านห้วยกรัง
หมู่ที่ 4	บ้านหินสามก้อน
หมู่ที่ 5	บ้านหนองไทร
หมู่ที่ 6	บ้านทุ่งล่าง

1.7.4 ลักษณะภาษาไทยถิ่นใต้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้จากผู้บอกภาษาอายุ 65 ปี ที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่าระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้ในพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

1.7.4.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยถิ่นใต้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.7.4.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวมี 21 หน่วยเสียง คือ /p, t, c, k, ʔ, ph, th, ch, kh, b, d, s, h, m, n, ɲ, l, r, w, j/ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทยถิ่นใต้อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ลักษณะ ของเสียง	ฐานกรณ์ คุณสมบัติของเสียง	ริมฝีปาก ทั้งคู่	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่อง ระหว่าง เส้นเสียง
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	p	t		k	ʔ
	ไม่ก้อง มีลม	ph	th	ch	kh	
	ก้อง	b	d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม			c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		s			h
นาสิก	ก้อง	m	n	ɲ		
ข้างลิ้น	ก้อง		l			
ร้าว	ก้อง		r			
กึ่งสระ	ก้อง	w		j		

ตัวอย่างคำศัพท์

/p-/	/pen ² su:n ¹ /	‘สุริยุปราคา’
	/puan ² /	‘ท้องเดินอย่างแรง’
/t-/	/to: ² kham ³ /	‘คีนนี้’
	/tiaw ² /	‘อุ้มเข้าสระเอด’
/c-/	/cet ³ mu:n ¹ ja:n ³ /	‘บอระเพ็ด’
	/ce:ɲ ⁵ /	‘สว้าง’
/k-/	/ko:k ³ /	‘แอก’
	/ke:n ² khu: ³ /	‘เนื้อคู่’

/ʔ-/	/ʔə:m ² /	‘จี้กลาก’
	/ʔɿat ³ /	‘ขึ้น’
/ph-/	/phɔ:ŋ ² khon ¹ /	‘ชนลูก’
	/phe: ² ra:j ² /	‘สุรุษสุร่าย’
/th-/	/thɛ:ŋ ² /	‘ตำ’
	/thɔ:ŋ ³ /	‘ลุย (น้ำ)’
/ch-/	/chɿan ² /	‘ซ้ำ’
	/chɛ: ¹ /	‘เหวี่ยง’
/kh-/	/khon ⁴ /	‘ขุน’
	/kho:m ² ɿaj ¹ /	‘กะละมังใบใหญ่’
/b-/	/bɿaŋ ⁵ /	‘เศษแก้ว’
	/ba:j ⁵ /	‘ป้าย (พลู)’
/d-/	/dap ³ /	‘จัด’
	/dɿan ² ɛ:ŋ ⁵ /	‘เดือนหงาย’
/s-/	/sa:j ¹ ʔe:w ² /	‘เข็มขัด’
	/so: ⁴ na:m ⁶ /	‘รองน้ำ’
/h-/	/hua ¹ min ⁴ /	‘ขมื่น’
	/hɿŋ ¹ sa: ¹ /	‘อิฉา’
/m-/	/mɛ: ³ rak ⁶ /	‘เพื่อนสนิทภรรยา’
	/mɛ:ŋ ² phi: ⁶ /	‘ผีเสื้อ’
/n-/	/no: ¹ thua ¹ /	‘ถ่วงอก’
	/nɛ:n ³ mu:ʔ ⁴ /	‘คัดจุ่ม’
/ŋ-/	/ŋa: ⁴ ɿap ⁶ /	‘ไมยราบ’
	/phuŋ ² ɿaj ¹ /	‘ตั้งท้อง’
/ɲ-/	/ɲa:n ² phi: ¹ /	‘งานศพ’
	/ɲian ³ /	‘อยาก’
/l-/	/lɛ: ² /	‘ดู’
	/lak ⁶ lɛ: ² /	‘แอบมอง’

/r-/	/ra:j ⁶ ti:n ² /	‘ถ่ายอุจจาระ’
	/rop ⁶ /	‘ทะเลาะ’
/w-/	/waŋ ¹ wə:t ⁴ /	‘เป็นห่วง’
	/win ³ /	‘ขี้ว (ผลไม้)’
/j-/	/jat ¹ caj ² /	‘หัวใจ’
	/jon ² /	‘ตะบัน’

1.7.4.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบมี 10 หน่วยเสียง คือ / pr-, pl-, phl-, phr-, kl-, kr-, khl-, kw-, khr-, khw- /

ตัวอย่างคำศัพท์

/pr-/	/pre:w ² /	‘ป่าช้า’
	/pra:p ³ /	‘ปราบ’
/pl-/	/pli: ² kluaj ⁵ /	‘หิวป्ली’
	/ploŋ ² /	‘ยกลง’
/phl-/	/phluŋ ³ /	‘เด็ด’
	/phlik ⁶ mia ² /	‘เท้า (แพลง)’
/phr-/	/phra? ⁶ /	‘พระ’
	/phra:n ² /	‘พราน’
/kl-/	/kla: ⁵ /	‘กล้า’
	/klɔ: ² /	‘กลอง’
/kr-/	/kroŋ ² kra:t ³ /	‘สู้มไก’
	/krɔ: ² /	‘กระซอน’
/khl-/	/khlɔ: ² /	‘คลอง’
	/khlɛŋ ³ khlɔ:p ³ /	‘คลื่นไล่’
/kw-/	/kwa:t ³ /	‘กวาด’
	/kwa: ² /	‘กว้าง’
/khr-/	/khrok ⁶ /	‘ครก’
	/khrua ² /	‘ครัว’

/khw-/	/khwa:j ² /	‘ควาย’
	/khwit ¹ tuŋ ² /	‘คะมำ’

1.7.4.1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมีทั้งหมด 9 หน่วยเสียง คือ /p/, /t/, /k/, /ʔ/, /m/, /n/, /ŋ/, /w/, /j/

ตัวอย่างคำศัพท์

/-p/	/kup ³ /	‘กล่อง’
	/chup ⁶ lop ⁶ /	‘ยางลบ’
/-t/	/no:t ⁴ /	‘ต้นตาล’
	/wiat ³ /	‘จักจั่น’
/-k/	/phrok ⁶ /	‘กะลา’
	/mɛ:k ⁶ /	‘ดื่มน้ำ’
/-ʔ/	/pa:ʔ ³ /	‘ปาก’
	/lu:ʔ ³ /	‘ลูก’
/-m/	/cum ⁵ /	‘จุ่ม’
	/ram ³ /	‘ร้องไห้’
/-n/	/ŋon ² /	‘เงิน’
	/kun ² /	‘มดลูก’
/-ŋ/	/laŋ ² taŋ ² /	‘ตำแย’
	/muŋ ⁶ miŋ ⁶ /	‘พลบค่ำ’
/-w/	/pɛ:w ⁵ /	‘แห้ว’
	/khliw ³ /	‘เคลิ้ม’
/-j/	/thuaj ² /	‘เหล็กไน’
	/phu:j ⁶ tha:j ⁶ /	‘ให้ท้าย’

1.7.4.2 หน่วยเสียงสระ ประกอบด้วยหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

ตารางที่ 3

หน่วยเสียงสระในภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ตำแหน่งของลิ้น ลักษณะริมฝีปาก ระดับลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า ไม่ห่อริมฝีปาก	ลิ้นส่วนหลังค่อนกลาง ไม่ห่อริมฝีปาก	ลิ้นส่วนหลัง ห่อริมฝีปาก
สูง	i i:	ɨ ɨ:	u u:
กลางสูง	e e:	ə ə:	o o:
กลางต่ำ	ɛ ɛ:		ɔ ɔ:
ต่ำ		a a:	
สระประสม	ia	ɨa	ua

ตัวอย่างคำศัพท์

/i/	/biŋ ⁵ /	‘แปลง (นา)’
	/khliŋ ² /	‘คลึง’
/i:/	/khri:t ³ /	‘รืด’
	/ji: ² /	‘ขี้’
/e/	/heŋ ¹ /	‘กด’
	/cep ³ hua ¹ /	‘ปวดหัว’
/e:/	/we: ² /	‘ไกว’
	/se:t ³ sa: ¹ /	‘ลำบาก’
/ɛ/	/kɛŋ ² /	‘แกร็น’
	/lɛp ¹ /	‘เลียบ’
/ɛ:/	/mɛ: ¹ /	‘สะเกิดแผล’
	/krɛ: ² /	‘เตร’
/ɨ/	/sɨk ¹ /	‘สีก’
	/khɨŋ ² /	‘จ้ง (น้ำ)’
/ɨ:/	/jɨ:n ² ba:t ³ /	‘บิณฑบาต’
	/hɨ:t ³ /	‘สูด’

/ə/	/khləʔ ¹ /	‘เลอะเทอะ’
	/pən ² /	‘เป็น’
/ə:/	/khe:j ² /	‘กะปิ’
	/ʔə:j ² /	‘เรอ’
/a/	/ʔaŋ ² /	‘ติดอ่าง’
	/raŋ ⁶ /	‘ดั่ง’
/a:/	/ja:m ² /	‘ฤดู’
	/cha:w ¹ /	‘ชะอะ’
/u/	/tut ³ /	‘หูด’
	/jum ² /	‘ยวง’
/u:/	/khwu:ŋ ¹ /	‘ฝูง’
	/ku:t ³ /	‘หางเสือเรือ’
/o/	/ron ² /	‘คำราม’
	/phot ⁶ /	‘เปลือก’
/o:/	/ko:k ³ /	‘แอก’
	/mo:ʔ ³ /	‘โง’
/ɔ/	/cho ² mo:ŋ ³ /	‘ผูกเชือก’
	/kho ² mi: ¹ /	‘ห้องซัง’
/ɔ:/	/mɔ:t ³ /	‘หนอนไม้ไผ่’
	/lɔ:ŋ ² lɛ: ² /	‘ลองดู’
/ia/	/nian ¹ /	‘ละเอียด’
	/liam ⁴ /	‘เหลา’
/ɿa/	/hɿat ⁴ /	‘ฮึดฮัด’
	/lɿat ³ ti: ² /	‘ตกเลือด’
/ua/	/khuan ² /	‘เนิ่น’
	/nuan ¹ /	‘นึ่ม’

1.7.4.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์

จากการใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ. เกิดนีย์ พบว่าเสียง

วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีการแตกตัวเป็นสามทาง (three way split) และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

ตารางที่ 4

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

	A	B	C	DS	DL
1	ว.1		ว.4	ว.1	ว.4
2	ว.2		ว.5	ว.3	
3					
4		ว.3	ว.6		

ลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้นตก (454) เป็นหน่วยเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ที่ประมาณระดับที่ 4 แล้วเลื่อนขึ้นไปถึงระดับเสียงที่ 5 และตกลงมายังระดับที่ 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในแบบทดสอบ และพยางค์เป็นที่ใช้รูปวรรณยุกต์เอกในแบบทดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง มีลม หรือเสียงเสียดแทรก และยังเกิดกับพยางค์ตายสระเสียงสั้นในแบบทดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง มีลม หรือเสียงเสียดแทรก เช่น

/hu:¹/

‘หู่’

/pha:¹/

‘ผ่า’

/suk¹/

‘สุก’

2. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (33) เป็นหน่วยเสียงที่จุดเริ่มต้นถึงจุดจบของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 โดยตลอด หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ในแบบทดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยกักหรือคอดหอยกักร่วม และเสียงก้อง ทั้งยังเกิดกับพยางค์

เป็นที่ใช้รูปวรรณยุกต์เอกในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยกักหรือคอดหอยกักร่วม เช่น

/kin ² /	‘กิน’
/da:w ² /	‘ดาว’
/pa: ² /	‘ปา’

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น (24) เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 แล้วเลื่อนขึ้นไปจนถึงระดับเสียงที่ 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่ใช้รูปวรรณยุกต์เอกในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง และยังเกิดกับพยางค์ตายสระเสียงสั้นในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม และเสียงคอดหอยกักหรือคอดหอยกักร่วม อีกทั้งยังเกิดกับพยางค์ตายสระเสียงยาวในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยกักหรือคอดหอยกักร่วม และเสียงก้อง เช่น

/phi: ³ /	‘ฟี’
/cep ³ /	‘เจิบ’
/pɔ: ³ /	‘ปอด’

4. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ (44) เป็นหน่วยเสียงที่จุดเริ่มต้นถึงจุดจบของเสียงอยู่ที่ประมาณระดับเสียงที่ 4 โดยตลอด หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่ใช้รูปวรรณยุกต์โทในแบบทอดสอบ ซึ่งมีพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง มีลม หรือเสียงเสียดแทรก และยังเกิดกับพยางค์ตายสระเสียงยาวในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง มีลม หรือเสียงเสียดแทรก เช่น

/sɿa ⁴ /	‘เสื่อ’
/kha:t ⁴ /	‘ขาด’
/ha:p ⁴ /	‘หาบ’

5. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางตก (31) เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ที่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงมายังระดับที่ 1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่ใช้รูปวรรณยุกต์โทในแบบทอดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม และเสียงคอดหอยกักหรือคอดหอยกักร่วม เช่น

/kla: ⁵ /	‘กล้า’
/tom ⁵ /	‘ต้ม’

/ba:n⁵/

‘บ้าน’

6. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำตก (21) เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 แล้วเลื่อนลงมายังระดับเสียงที่ 1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นที่มีรูปวรรณยุกต์โทในแบบทดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง และเกิดกับพยางค์ตายสระเสียงสั้นในแบบทดสอบ ซึ่งมีเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง เช่น

/no:n⁶/

‘น้อง’

/mat⁶/

‘มัด’

/nok⁶/

‘นก’

1.8 คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดชุมพร หมายถึง ภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้กันอยู่ที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ภาษาไทยกรุงเทพฯ หมายถึง ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษามาตรฐาน หรือภาษาราชการของประเทศไทย

ผู้บอกภาษา หมายถึง ผู้บอกภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดชุมพรที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้คัดเลือกแล้วจำนวน 18 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง จากอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

คนสามระดับอายุ หมายถึง ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวัน และมีอายุต่างกันเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอายุที่ 1 อายุ 55 – 65 ปี ระดับอายุที่ 2 อายุ 35 – 45 ปี และระดับอายุที่ 3 อายุ 15 – 25 ปี

หน่วยเสียง (phoneme) หมายถึง เสียงสำคัญที่ทำให้ความหมายของคำแตกต่างกันในขณะที่เสียงนั้นอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

คำ (vocabulary) หมายถึง หน่วยทางภาษาที่ประกอบขึ้นด้วยเสียงและมีความหมายสามารถปรากฏตามลำพังได้ งานวิจัยนี้ใช้คำจำนวน 500 คำ สอบถามผู้บอกภาษา

ศัพท์ (word) หมายถึง รูปที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นรูปที่ใช้แทนคำ ซึ่งอาจแทนได้ด้วยศัพท์ 1 ศัพท์หรือมากกว่าก็ได้ และแต่ละศัพท์อาจมีรูปแบบจำนวน 1 รูปหรือมากกว่าก็ได้ ศัพท์แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

ศัพท์เดิม หมายถึง ศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรม เอกสาร งานวิจัย หรือ วิทยานิพนธ์ซึ่งระบุว่าเป็นศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้หรือศัพท์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชุมพร

ศัพท์อื่น หมายถึง ศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ หรือศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง หรือ ศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่

ศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ หมายถึง ศัพท์ซึ่งเกิดจากการนำศัพท์ตั้งแต่ 2 ศัพท์ขึ้นไปมา ประสมเป็นศัพท์ใหม่ เช่น ศัพท์ [ʔɛ:p³ |ɛ:²] ในคำว่า ‘แอบมอง’ เป็นศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ซึ่ง ประสมจาก [ʔɛ:p³] ศัพท์ใหม่ และ [|ɛ:²] ศัพท์เดิม

การแปรด้านเสียง (phonological variation) หมายถึงการที่เสียงมากกว่า 1 เสียง สามารถใช้แทนที่กันได้โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน ซึ่งการแปรดังกล่าวสามารถอธิบายได้ ด้วยเกณฑ์ทางเสียง เช่น เสียง /d/ และ /l/ ในคำว่า ‘พริกขี้หนู’ จะออกเสียง เป็น [di:² pli:²] หรือ [li:² pli:²]

การแปรด้านศัพท์ (lexical variation) หมายถึงศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันและ ใช้แทนกันได้ เช่น

‘สไบ’ [pha:⁴ pha:t³ chiaŋ¹]

ผู้บอกภาษาบางคนใช้ [pha:⁴ chiaŋ¹] ซึ่งเป็นรูปแปร แทนศัพท์เดิม [pha:⁴ pha:t³ chiaŋ¹] ในความหมายเดียวกัน

การแปรด้านความหมาย (semantic variation) หมายถึงการที่ผู้บอกภาษาที่มี ระดับอายุต่างกันจะให้ความหมายของศัพท์บางศัพท์แตกต่างกัน ซึ่งความหมายที่ใช้อาจกว้าง ออกหรือแคบเข้ากว่าเดิม เช่น

[mɛ:ŋ² phi:⁶] ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 และระดับอายุที่ 2 หมายถึง ‘ผีเสื้อ’ และ ‘แมลงปอ’ แต่ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 หมายถึง ผีเสื้อ เท่านั้น

ตัวแปรอิสระ (independent variable) หมายถึง เมื่อสิ่ง 2 สิ่งมีความสัมพันธ์กัน สิ่งหนึ่งอาจทำให้อีกสิ่งหนึ่งแปรไป เรียกว่าตัวแปรอิสระ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้ภาษามีการแปร

ตัวแปรตาม (dependent variable) หมายถึงเมื่อสิ่ง 2 สิ่งมีความสัมพันธ์กัน สิ่ง ที่แปรตามอีกสิ่งหนึ่งเรียกว่าตัวแปรตาม ได้แก่ ภาษาซึ่งจะแปรไปตามปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม

1.9 เครื่องหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. [] หมายถึง การถ่ายเสียงในระดับสัทศาสตร์และเป็นเสียงหรือ
ศัพท์ที่เป็นรูปแปร
2. / / หมายถึง การถ่ายเสียงในระดับสัทศาสตร์และเป็นเสียงหรือ
ศัพท์ที่เป็นมาตรฐานในภาษานั้น
3. ~ หมายถึง แปรเป็น
4. } หมายถึง รูปแปรของศัพท์เดียวกัน
5. ‘ ’ หมายถึง ความหมายของคำ
6. A หมายถึง ศัพท์เดิมและรูปแปรของศัพท์เดิม
7. B หมายถึง ศัพท์อื่นและรูปแปรของศัพท์อื่น
8. ว. หมายถึง วรรณยุกต์